

מערכת: **רשת אמי"ת - סביבות לימודיות**
קורס: **90-שנה לרשת אמי"ת - היסטוריה ופעילויות (90-שנה לרשת אמי"ת - היסטוריה ופעילויות)**
אגרון מונחים: **מושגים מא' עד ת'**

א

א לדר אמנון, ד"ר

- מנהל כללי של רשת החינוך הציונית-דתית אמי"ת משנת 2003
- בן למשפחה ירושלמית, דור שביעי בארץ.
- נולד וגדל בבאר שבע, לשם הגיעו הוריו במסגרת שליחות חינוכית.
- למד בישיבת הכותל, שירת כמפקד בשריון, מוסמך האוניברסיטה העברית בחינוך, ובעל תואר דוקטור שהתמקד במחקר על מודל ה**משפחתונים**.
- אותו יישמה רשת אמי"ת לראשונה בישראל בכפר הנוער אמי"ת פתח תקווה .
- מנהיג ומוביל את חזון רשת אמי"ת **מוסדותיה** בשנים האחרונות.

אדלר שמעון הרב

- רב ומחנך, יזם ומקים ישיבת חברתא, ראש מינהל החינוך הדתי במשרד החינוך במשך שמונה שנים עד שנת 2009 .
- במסגרת תפקידו ניסה להגביר את אמון ההורים במערכת החינוך ה**ממלכתית**-דתית, תוך היענות למגמות השונות המתפתחות בציונות .

- אמ"ת נוסדה ב-10 במאי 1925 ע"י [בתייה \(בסי\) גוטספלד](#) [הסתדרות נשי מזרחי](#) באמריקה, ומאז ועד היום היא פעילה כרשת חינוך ציונית-דתית.
- בשנות ה-30 נחלצה רשת אמ"ת (אז [הסתדרות נשי מזרחי](#)) לעזרתם ולהצלחתם של בני-נוער יהודיים שנמלטו מגרמניה מאימת השלטון הנאצי. נערות פליטות מגרמניה נקלטו בשני [מוסדות](#) חינוך שהוקמו במיוחד למטרה זו: בית צעירות מזרחי ירושלים – 1933 – ובית צעירות מזרחי [תל אביב](#) – 1938. לצד הסיוע הנפשי והשיקומי, העניקו [מוסדות](#) אלה לתלמידות הכשרה מקצועית.
- בתקופת מלחמת העולם השנייה ולאחריה הייתה רשת אמ"ת (אז [הסתדרות נשי מזרחי](#)) שותפה למפעל הצלת הנוער היהודי שהגיע לארץ במסגרת [עליית הנוער](#) ועליית [ילדי טהרן](#).
- [מוסדות](#) הילדים: "משק ילדים מוצא" ליד ירושלים, מוסד "תל רענן" בבני ברק ומוסד "תחייה" בפתח תקווה נתנו מענה ראשוני לפליטי המלחמה.
- מוסד עלייה - 1944 (שייחף לימים לכפר הנוער אמ"ת פתח תקווה), וכפר בתייה (ע"ש [בתייה גוטספלד](#)) – תש"ז 1947, קלטו את הילדים ובני הנוער מ[מוסדות](#) הילדים.
- החל משנת 1977 הוביל המנכ"ל דאז, ד"ר עמי זאבי, מהלך ההופך את אמ"ת מארגון חינוכי קטן לרשת גדולה הפועלת בפריפריה, בעיקר בבתי ספר מקיפים עירוניים ובעיירות פיתוח כגון: עכו, קריית מלאכי, צפת וחצור הגלילית, אך גם בערים מבוססות כמו רעננה ורחובות.
- ד"ר עמי זאבי שימש בתפקיד מנכ"ל הרשת 25 שנה.
- משנת 2003 מוביל המנכ"ל ד"ר אמנון אלדר מהלך חינוכי ערכי שיעדו המרכזיים הפיכת [מוסדות](#) אמ"ת מבתי ספר ל**בתי חינוך**, ו"מחויבות דתית מתוך בחירה".
- כיום מתחנכים ברשת אמ"ת למעלה מ-20,000 בני נוער בכ-70 [מוסדות](#) חינוך מחצור הגלילית וצפת בצפון ועד באר שבע וירוחם בדרום.
- רשת אמ"ת כוללת מגוון מסגרות לימוד: בתי ספר יסודיים, בתי ספר על יסודיים מקיפים, אולפנות, ישיבות תיכוניות, פנימיות, כפרי נוער, מכינה קדם צבאית, ישיבות הסדר, וכן בתי ספר הקשורים ל[מוסדות](#) אקדמיים.
- בבתי הספר של הרשת מגוון מגמות – תורניות, עיוניות, מדעיות, טכנולוגיות לצד מגמות אמנות, מוסיקה, תקשורת ועוד, כולן ברמת בגרות לכלל התלמידים.

- מנהלו הראשון של כפר הנוער אמ"ת כפר בתיה משנת 1947, נבחר לתפקיד ע"י [בתיא גוטספלד](#).
- דגל במתן עצמאות לחניכים ובניהול חברת הילדים בכפר על ידי החניכים עצמם. בכפר פעלה אסיפה כללית של החניכים, נבחרו ועדות לתחומי פעילות שונים (כספים, תרבות) מונו נשיא, מזכיר וגזבר וניתן להם תקציב לפעילויות קטנות.
- חיים צבי אנוך פרש מתפקידו כמנהל הכפר בשנת 1954. בספר "לדי כפר בתיה – מילדי שואה לבוני המדינה", בעריכת צבי ומתוקה אלפר, מעלים בוגרי כפר בתיה, קיום לדמותו של המנהל המיתולוגי חיים צבי אנוך. הם זוכרים לא סתם מורה ומחנך: "הוא היה המעולה שבמורים, אמן פדגוגי... קפדן מחמיר, נוקשה מבחוח, רגיש ודואג מבפנים... חיים צבי אנוך לא היה מורה רגיל... הוא לא הכין שיעור, הוא יצר שיעור, כאמן המעצב פסל... שיעוריו היו חוויה למורה ולתלמיד" ("דברים לזכרו של חיים צבי אנוך" / דוד אליאך)
- חיים צבי אנוך האמין שחינוך אינו מתחיל ומסתיים במסגרת הכיתה. חינוך הוא יצירת הווי המתחיל מבוקרו של יום ומסתיים בערב של יום. ואמנם לילדי כפר בתיה היה הווי מיוחד: בהוראת המנהל חיים צבי אנוך התעוררו הילדים מידי יום לצלילי מוסיקה קלאסית, את סוג היצירות ואופיין קבע המנהל אנוך. משמעת, סדר וניקיון היו בעדיפות עליונה בסדר היום של הילדים, "אדון אנוך" – כך נקרא המנהל - הקפיד על הסדר והניקיון בצורה בלתי מתפשרת. כאשר ראה אנוך פיסת נייר מושלכת על השביל, הוא קרא לחניך ובתנועת יד אופיינית סימן לו להרים את הנייר. ("חיי היום יום בכפר בתיה" / מתוקה וצבי אלפר).
- אנוך האמין כי "נאה דורש נאה מקיים" – אנוך הסביר למדריכים עד כמה חשוב שאנשי הרוח ובעלי הסמכות יעבדו גם הם בשטיפת רצפות, "חשוב שילדים שעלו מהודו יראו שניקוי שירותים אינו עיסוק בזוי" ("מנהל בית הספר" / מזיכרונותיה של זהבה מלכיאל)
- אנוך הקפיד על טיפוח החזות החיצונית של הכפר. "הכפר היה נאה בגניו היפים ובבתי הנקיים והמודרניים" (דוד אליאך) "אנוך הנהיג בכפר מעין דמוקרטיה... "היה שלטון עצמי של החניכים שבא לידי ביטוי בבחירות לוועד הילדים" (מתוקה וצבי אלפר)
- אנוך התייחס גם לצרכים המיוחדים של הילדים, ולמוכשרים שביניהם ארגן חוג לנגינה בכינור. חיים צבי אנוך האמין בחינוך העקיף: בחדשים הראשונים לשהותם של התלמידים בכפר, התקיימו בו רק פעולות חינוכיות - חברתיות כמו ספורט, האזנה למוסיקה ושירה בציבור. אנוך האמין שהסנדלר משיפע על הנער יותר ממחנך הכיתה, ולכן הקפיד על בחירת סגל העובדים. אין ספק שדרכו החינוכית של חיים צבי אנוך הייתה המענה הנכון ביותר לילדים היתומים ניצולי השואה, מארצות שונות ומתרבויות שונות, שהיה צורך להחזירם למסלול של הרגלים נכונים.
- ההקפדה על סדר ומשמעת, ניקיון, חוש לנוי ואסתטיות, יושר והכרת הטוב, דקדוק במצוות – ערכים אנושיים אותם הטמיע המנהל הקפדן, אך בעל הנפש הרגישה, בלב תלמידיו - סייעה למנהל המיתולוגי "אדון אנוך" לגבש את הילדים ולהפוך אותם לאזרחים הגונים ונאמנים לעם ישראל. ("דברים לזכרו של המחנך והמורה שלנו – ח.צ.אנוך" / דני וינטורה) ("זיכרונות" / דוד אליאך).

אני מאמין – מחזון למעשה – רשת אמי"ת תשס"ט

- מסמך המבטא את החזון החינוכי של רשת אמי"ת. במרכזו, דמות הבוגר שאליה מכוונת ושואפת רשת אמי"ת כרשת חינוך ציונית דתית, והערכים שלאורם היא מחנכת ופועלת.
- ה"אני מאמין" מבטא את השקפת עולמה של רשת אמי"ת, כרשת ציונית דתית, המושתתת על השקפת העולם היהודית.
- עיקרי ה"אני מאמין" נוגעים לשלושה תחומים:
 1. [דמות האדם ותפקידו בעולם](#)
 2. מרכזיותה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי וכ"ראשית צמיחת גאולתנו".
 3. שילוב חדש עם ישן – בין מודרנה לאורתודוקסיה.

אסון מעלות- רצח תלמידי צפת (תלמידי בית הספר אמי"ת צפת)

- אסון מעלות התרחש ב-1974, בו רצחו מחבלים שלושה מתושבי מעלות, וכן 22 מתלמידי בית-הספר התיכון הדתי בצפת, כיום אמי"ת צפת, ושלושה מבוגרים שהתארחו במעלות. בנוסף להם נהרג חייל צה"ל.
- המחבלים פגעו בכני משפחת כהן ולאחר מכן השתלטו על מבנה בית הספר "נתיב מאיר" במעלות, ולקחו כבני ערובה את תלמידי אמי"ת צפת, ששהו בבית הספר במסגרת פעילות גדנ"ע.
- המחבלים דרשו לשחרר 20 מחבריהם הכלואים בישראל, ואיימו להרוג את בני הערובה.
- שר הביטחון דאז, משה דיין, הורה על חילוץ בני הערובה. כל המחבלים אכן חוסלו, אך קודם לחיסולם טבחו בילדים ומבוגרים.

אסון נהריים

ב-13 במרץ 1997 במהלך טיול שנתי ב"אי השלום" בנהריים, ירה חייל ירדני על קבוצת ילדות תלמידות כיתות ז' וח' **מבית הספר אמי"ת בית שמש שנקרא אז "פירסט" וכיום אמי"ת שחר בית שמש**. המילה שחר (שבע חמדות רקיע) נוספה לשם בית הספר לזכר הנרצחות. החייל הירדני הרג שבע תלמידות, ופצע שש אחרות, מהן שתיים באופן קשה.

במקום הוקם גלעד לזכר הבנות שנרצחו. הגלעד בנוי משבע תולדות עפר, כשבכל תולדות פרחים המעוצבים בשמה של אחת הבנות.

אתר רשת אמי"ת www.amit.org.il

- כל מה שרצית לשאול, כל מה שלא ידעת על רשת אמי"ת – רשת חינוך ציונית דתית בישראל – מצוי ב**אתר הרשת**. האתר מכיל מידע אודות הרשת, מציג את מפת בתי החינוך ואת לוח ה**אירועים** הרשתי. האתר מציע מגוון פעילויות מתוקשבות בנושאים שונים: התחום החינוכי ערכי, תחומי ידע, אקטואליה ועוד. כמו כן ניתן להתעדכן באתר בחדשות אמי"ת, ובפעילויות סביב לוח השנה.

- דר' יוסף בורג היה פוליטיקאי, רב ומורה. היה מורה בבית צעירות מזרחי בתל אביב, שלימים הפך לאמי"ת [תל אביב](#). ממנהיגי תנועת [המזרחי](#) והמפד"ל, חבר כנסת ושר(סעד, דואר, דתות ופנים). ד"ר בורג שימש גם כיו"ר מועצת יד ושם, וגם כיו"ר חבר השופטים בחידון התנ"ך העולמי לנוער הנערך מדי שנה.

בית הילד נפתח ב"תחייה" ב-1951 כמשק ילדים. ב-1953 עבר בית הילד מ"תחייה" לבני ברק. ב-1960 בית הילד עובר מבני ברק לירושלים. מ-1960 עד 1983 היו שני [מוסדות](#) מקבילים בירושלים: האחד: "תל-רענן" בשכונת בקעה, שקלט ילדים בגיל הרך עד כיתה ג'. השני "משק ילדים מוצא" בשכונת טלביה. שניהם קלטו ילדי עולים וילדי רווחה. את "תל רענן" ניהלה הגב' מרטה טסלר ועם העברתו ל"בית הילד" מונתה מרטה לרכזת הסקטור האקסטרני עד לפרישתה בשנת 1997. את "משק ילדים מוצא" ניהל מר ציון גבורין עד לפרישתו בשנת 1981 והחליפו מר ראובן אש. ב-1983 הוקם בית הילד בשכונת גילה בירושלים עם רעיון חדשני- [משפחתונים](#). את הרעיון הגו ד"ר עמי זאבי מטעם אמי"ת ומר נחום מררי מטעם משרד הרווחה. משהוקם בית הילד הצטרפו אליו כל הילדים מ"תל-רענן" ומ"משק ילדים מוצא". בזמן הקמתו מנה המוסד 180 ילדי רווחה כאשר 108 מתוכם היו אינטרנים- בתנאי פנימייה מלאה, שהתחלקו ל- 9 [משפחתונים](#) בני 12 ילדים ובנים ובנות בגילאים שונים, וביחד עם הזוג שעמד בראשם היוו יחידה משפחתית. 72 ילדים היו במסגרת האקסטרנית, כולם ירושלמים שהחלו את יומם בארוחת בוקר, נשלחו כהלכה לבתי הספר השונים בעיר יחד עם הילדים האינטרנים. בצהריים חזרו לפנימייה, טופלו במשך היום וישבו לביתם בסוף היום אחרי הכנת שיעורי בית, פעילויות, טיפולים וארוחת ערב. ראובן אש ניהל את בית הילד ב-1983 למשך שנה. מ-1984 עד 2003 ניהלה הגברת נצחיה אלדר. מ-2003 ועד היום מנהל מוטי אסרף. נכון להיום, פועל בית הילד במסגרת פנימייה, ונותן מענה לילדים בגילאי 5-15. אורח החיים בבית הילד הוא דתי, אך הבית פתוח גם לילדים שאינם דתיים.